Inför upphandling av teckenspråksfilmer

Denna information har vi tagit fram för att göra det enklare för dig som ska göra webbsidor tillgängliga på teckenspråk och alltså ska upphandla översättningstjänster.

Sveriges Dövas Riksförbund genomförde 2011 projektet Kvalitetssäkring av teckenspråksfilmer. Projektet finansierades av Allmänna Arvsfonden. Syftet med projektet var att tydliggöra vad som krävs för att webbsidor på svenskt teckenspråk ska fylla sin funktion, med hög användbarhet och tillgänglighet. Kriterierna fick vi fram genom en studie av användarnas önskemål och hur de använder teckenspråksfilmer på webbsidor.

Rapporten finns på vår webbsida **www.sdr.org** och hos Allmänna Arvsfonden.

Viktiga begrepp

- **Teckenspråksfilm** – filmad teckenspråkig översättning som publiceras på webbsidor och digitala medier.
- **Översättning** – En tolk översätter muntliga anföranden och samtal medan en översättare översätter skrivna texter.
- **Aktör** – Den person som framför den översatta texten.

Teckenspråkssymbol

Teckenspråkssymbolen har tagits fram av Swedish Standards Institute och används för att visa att informationen finns på teckenspråk. Symbolen används på webbsidor och i tryckt material.

(symbolerna är hämtade från www.sdr.org)

Varför översätta?

Teckenspråkiga personer i Sverige har svenskt teckenspråk som sitt första språk och kommunikationsspråk. Det svenska språket är ett andra språk för teckenspråkiga personer, och då i dess synliga form, skrift. Teckenspråk är ett visuellt språk som uppfattas med synen. Teckenspråk finns även i taktil form för personer med dövblindhet vars syn inte räcker för att uppfatta visuellt teckenspråk.

Precis som det svenska språket har teckenspråk sina glosor (fasta tecken) och regler för hur dessa kan sättas samman. Den talade och skrivna svenskan är uppbyggd linjärt, medan teckenspråk har möjlighet till simultan (= samtidig) språkproduktion. Teckenspråk har till exempel en rumslig aspekt, så att man genom att utnyttja området framför kroppen kan uttrycka information. Det finns en samtidighet där man med ansikte och överkropp uttrycker känslostämningar, form och storleksbeskrivning och satstyp.

Teckenspråk och svenska skiljer sig alltså i uppbyggnaden. Många döva elever får inte skillnaderna förklarade för sig på ett tillfredsställande sätt och det är vanligt att de får problem att utveckla sin förmåga att lära sig läsa och skriva. Därför är det viktigt att texter på webbsidor och i andra medier även finns tillgängliga på teckenspråk.

Vad gäller döva invandrare skriver SOU 2006:54 att många i praktiken är språklösa eftersom de inte haft tillgång till någon kommunikation på dövas villkor i sitt hemland. De behöver först utbildning i svenskt teckenspråk för att sedan kunna tillgodogöra sig undervisning i skriven svenska (s 173). Slutsatsen att många av dem har problem med svenska, är given.

EMT:s kvalitetsmärkning

Europeisk masterutbildning i översättning är uppbyggd av nedanstående kompetenser, som man efter genomgången utbildning ska behärska. Till dess att en formell yrkesutbildning finns att tillgå erbjuder EMT en kvalitetsmärkning som är tillämpbar. Förutom dessa kompetenser så rekommenderar vi ytterligare två, baserade på resultatet i projektet.

- Kompetens för att leverera översättningstjänster
- Språklig och interkulturell kompetens
- Kompetens i informationssökning
- Teknisk kompetens
- Ämneskompetens

Vi rekommenderar att följande kompetenser även finns med:

- Kompetens att presentera en text på teckenspråk i videoformat
- Mediateknisk kompetens med avseende på teckenspråk

Definiera den text som ska översättas

- Ange textmängd, typ av text och målgrupp. E-delegationen rekommenderar att man väljer ut den information som ska översättas utifrån organisationens uppdrag och vilka ärenden målgruppen antas ha på webbplatsen och att detta görs i samråd med målgruppen och personal med kännedom om gruppen.
- Vi rekommenderar att originaltexten används som grund till översättning. Vi rekommenderar inte Lättläst eller någon annan förenklad version.

Definiera kvalitet på levererat material

- Vi rekommenderar att ni använder kravprofilen i rapporten *Kvalitetssäkring av teckenspråksfilmer* (rapporten finns på **www.sdr.org**). Det underlättar granskning av inkomna anbud och ökar möjligheterna att slutprodukten blir tillgänglig och användbar för teckenspråkiga.
- Filmen bör ha HD-kvalitet och det ska finnas möjlighet till fullskärmsvisning. Vi rekommenderar att aktuell standard, HTML5 eller motsvarande används.

Definiera språkkrav

- I Sverige finns idag ingen formell yrkesutbildning för översättare mellan svenskt teckenspråk och svenska. Endast ett fåtal har läst ämnet översättning på Stockholms universitet. Så länge detta är fallet så rekommenderar vi att översättare och aktörer behärskar de båda språken på minst nivå C1 (kompetent språkanvändning) enligt Europarådets referensramar för språk. Vi rekommenderar även att tekniker och redigerare har teckenspråkskompetens.
- I riktlinjerna från CEN (European Committee for Standardization) rekommenderas att använda döva aktörer.

Definiera uppdraget

- Det är viktigt att vara medveten om att det är en översättning och inte en tolkning som ska göras. Tolkning används vid direktkommunikation där båda parter finns i rummet, medan en översättning skall vara bearbetad så att den fungerar på samma sätt som förlagan, dvs för envägskommunikation.

Definiera tidsramar

- Ange när översättningsuppdraget kan påbörjas och när det ska vara avslutat.

Definiera granskning av anbud och levererat material

- Idag saknas en formell granskningsnämnd och auktorisation av översättare till och från svenskt teckenspråk. Endast ett fåtal översättare har en teoretisk översättarutbildning från Stockholms universitet. Vi rekommenderar därför att en kompetensnivå motsvarande EMT, European Masters of Translation, efterfrågas.
- Beskriv även hur ni tänkt granska inkomna anbud, exempelvis genom en testgrupp för att titta på den språkliga delen. Den tekniska delen finns till stor del att hämta i rekommendationerna i kvalitetssäkringsrapporten. Vi hoppas att det inom kort finns en formell granskningsfunktion att tillgå.

Definiera prissättning

- De flesta översättningsföretagen debiterar pris per minut för färdigt material.
- I prissättningen tas hänsyn till textens innehåll, syfte, karaktär och produktionstid.

Kontakt

För ytterligare upplysningar kontakta oss!

Sveriges Dövas Riksförbund
Tel: 08 442 14 61
E-post: sdr@sdr.org
www.sdr.org

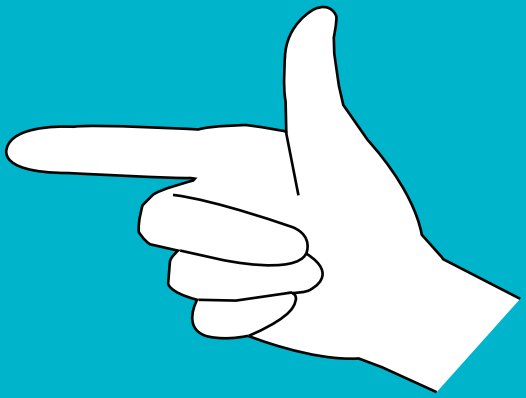

Sveriges Dövas Riksförbund
www.sdr.org
Form: Annalena Caffa, zoor.se
Tryck: Alloffset 2012

ARVSFONDEN • ARVSFONDEN • ARVSFONDEN

SDR

SVERIGES DÖVAS RIKSFÖRBUND